

EDITORIAL. ALLÒ QUE MAI NO S'HAURIA D'HAVER TORÇAT.

Comitè Editorial de SVMMA

e-mail: revistasvmma.ircvm@ub.edu

doi: 10.1344/Svmma2016.8.1

El que volem expressar en aquest editorial, és la preocupació que tenim, molts dels que formem part de la comunitat universitària, respecte els efectes de la crisi a les universitats de l'estat espanyol en general i de les catalanes en particular.

No es tracta d'enyorances de temps passats ni de visions subjectives producte de situacions particulars. Ens estem referint a fets concrets i palpables que dia rere dia observem, impotents, en els nostres Departaments, en les nostres aules, en els bars universitaris i en els passadissos de les Facultats. No cal dir que la situació és més greu en l'àmbit de les Humanitats, disciplines que semblen haver perdut el seu prestigi dins la nostra societat, inconscient i aliena a les necessàries aportacions de filòlegs, literats, filòsofs o historiadors de tota mena. Unes aportacions que tothom cerca quan necessita sentir-se culturalment integrat, socialment respectat i humanament existent; però que tothom oblida quan es tracta de fer negocis, que tothom tergiversa quan es tracta de guanyar unes eleccions i massa vegades es manipula per justificar, sovint allò injustificable.

Tornem però a la situació de les nostres universitats i centrem-nos en aquells aspectes més greus que estan posant en perill un model universitari que havia estat exitós i engrescador. Tan sols apuntarem tres temes que ens semblen els més punyents i que afecten el procés de formació d'especialistes i científics des de l'inici de la seva carrera fins al final.

En primer lloc hem de parlar dels preus de les nostres universitats, amb unes matrícules molt elevades, superiors a les que podem trobar en el nostre entorn immediat, a la resta de l'estat però sobretot en altres països europeus. Tant el preu del crèdit en els graus com en els màsters està molt per sobre dels que podem trobar en altres universitats. Certament aquest fet es podria resoldre amb un bon sistema de beques que arribés realment a tots aquells que ho necessiten, o amb una gradació dels preus en relació amb les diverses situacions econòmiques dels estudiants. A vegades sentim notícies que ens parlen d'aquest tema i sembla que tot està solucionat, però els que estem al peu del canó sabem que no és així. Sentim les queixes dels estudiants, sabem de casos concrets i coneixem preus d'altres centres i, sincerament, no entenem com encara tenim estudiants que es matriculen a les nostres titulacions.

El segon tema afecta al professorat, a l'envelliment de les plantilles i a la manca de relleu en condicions laborals acceptables. No es tracta de donar dades concretes que poden ser dubtoses.

Es tracta, una vegada més, de constatar la realitat del nostre entorn i veure com, en els darrers cinc anys, hem perdut una part considerable del personal docent i investigador estable i amb sous dignes i els hem substituït per personal a precari, amb contractes temporals i a temps parcial. Uns contractes escombraries pels que fan més de la meitat de la feina d'un professor estable a canvi de menys de la quarta part del seu sou. Sense perspectives clares de promoció, sense poder accedir a complements, sense drets ni possibilitats d'accedir a programes d'ajuts a la recerca, aquests són els que estan mantenint el sistema i la docència a les nostres universitats. Alguns d'ells poden estar anys en aquesta situació, molt anys, més de deu, esperant una oportunitat que mai acaba d'arribar. En algunes universitats representen prop del 50% del conjunt del professorat i en moltes facultats la pèrdua de professorat estable, per jubilació o defunció, es situa també en el 50% respecte els que hi havia ara fa uns cinc anys.

Finalment el tercer punt que volem destacar és, probablement, el més dolorós per un professor universitari. Ens referim a la constant pèrdua de personal format en les nostres universitats que marxen a l'estranger on són ben rebuts i ben pagats. Científics i humanistes de totes les branques, els millors, sens dubte, marxen a la recerca d'allò que aquí no els hi hem pogut oferir. Alguns esperen i aguanten uns anys esforçant-se per trobar alguna feina relacionada amb els seus estudis. Són doctors, saben idiomes, tenen un o més màsters, formen part d'una de les generacions més ben formades de la nostra història i, què fem amb ells?, doncs els obliguem a marxar, a generar riquesa en altres països. Sincerament no ens sembla que el nostre país es pugui permetre aquesta generositat. El nostre futur passa per la riquesa que aquests, els millors, puguin generar a casa nostra. Sap greu i fa ràbia, sobretot quan sents parlar de programes de recuperació de científics per procurar que tornin o quan algú se li acudeix dir que ja tornaran perquè el nostre clima és millor al d'altres països.

Ja veieu, el panorama no resulta engrescador i no sembla que les nostres autoritats hagin entès la magnitud de la tragèdia o, si més no, no semblen disposats a posar fil a l'agulla de veritat, més enllà de proclames electoralistes o declaracions en els mitjans de comunicació.

En fi, seguirem lluitant per no deixar que el nivell que vam assolir es perdi definitivament, perquè som conscients del què ens hi juguem. Estaria bé, però, que els responsables de les institucions públiques; presidents, consellers, ministres i rectors, entre altres, es decidissin per posar en marxa un pla, seriós i real, per redreçar allò que mai no s'hauria d'haver torçat.